اخلاق حرفه اي معلم

مباحث مقدماتی : چشم اندازی به درس اخلاق حرفه ای ؟

ضرورت درس اخلاق حرفه ای معلم؟

- تربيت ماهيتي اخلاقي دارد
- هر موقعيت تربيتي يک موقعيت اخلاقي نيز هست که در آن کنشي اخلاقي رخ مي‌دهد
- براين اساس معلم به‌مثابه عامل اصلي و هدايت‌کننده جريان تربيت در موقعيت‌هاي تربيتي بايد درباره چيستي و چگونگي اصول اخلاقي حاکم بر حرفه (موقعيت‌هاي تربيتي) به شناخت وثيقي رسيده و نسبت به آنها حساسيت داشته باشد.
- بر اساس اين استدلال درس اخلاق حرفه اي براي معلمان ضرورت مي يابد.

هدف درس اخلاق حرفه ای معلم؟

دانشجو باید بعد از گذراندن این درس قادر باشد :

- موقعيت‌هاي تربيتي (فردي و سازماني) را از منظر اصول و ارزش‌هاي اخلاق حرفه‌اي تحليل و مقايسه نماييد.
- موقعيت‌هاي تربيتي (فردي و سازماني) را از منظر اصول و ارزش‌هاي اخلاق حرفه‌اي نقد نماييد.
- در شرايط تعارض‌آميز اخلاقي در موقعيت‌هاي تربيتي(فردي و سازماني) قادر به تصميم‌گيري باشد.

محتوای درس اخلاق حرفه ای معلم ؟

دانشجو بايد براي رسيدن به اين اهداف لازم است با اين محتوا ها درگير شده و آنها را فرابگيرد.

- **چيستي اخلاق حرفه‌اي در تربيت**
- **چرايي و ضرورت اخلاق حرفه‌اي تربيت**
- **چگونگي اخلاق حرفه‌اي تربيت شامل مباحث:**

✓ **اخلاق فردي تربيت(اخلاق معلمي)**

✓ **اخلاق سازمان‌هاي تربيتي(مدرسه)**

✓ **مسائل اخلاق حرفه‌اي در مدرسه**

چگونگی یادگیری اخلاق حرفه ای معلمی ؟

- اخلاق حرفه اي معلمي را نبايد خواند تا نمره گرفت !!
- بايد گونه اي خواند تا به دل گرفت

منابع درس

- منبع اصلي :
- اخلاق حرفه‌اي در مدرسه ، دكتر قراملكي ، برخورداري ، موحدي ، انتشارات موسسه خيريه آموزشي فرهنگي شهيد مهدوي، ۱۳۹۵ ، فصل دوم تا آخر

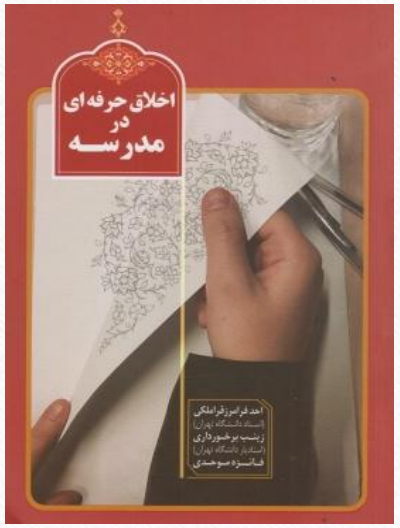

منابع درس

- **منبع فرعي :**
- اخلاق حرفه‌اي (نگارش نو) دكتر قراملكي ـ انتشارات مجنون ، ۱۳۹۵ ، فصول ۴، ۵ ،۱۵ و ۱۷

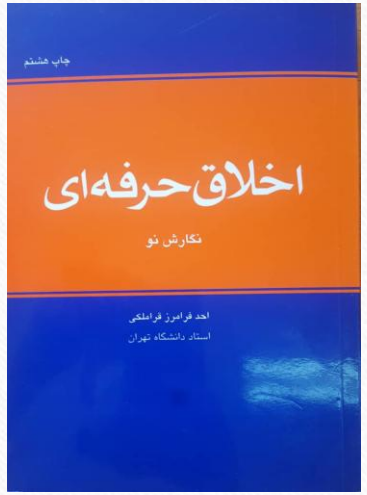

بخش: مباحث محتوایی درس اخلاق حرفه ای معلم ؟

اخلاق چیست؟

اخلاق مفهومي آشنا و به ظاهر روشن است . ما آن را در گفتگوهاي روزمره پيوسته به كار مي بريم. اما با كمي دقت و كنجكاوي در سرشت اين مفهوم پيچيدگي ها و اختلاف نظرهاي بسياري وجود دارد. براي درک و فهم عميق تر اين مفهوم به بررسي آن بپردازيم .

اخلاق چيست؟

كلمة «اخلاق» جمع خُلق و به معناي توانايي انسان است كه تنها با ديدة بصيرت و غير ظاهر قابل درك است اصطلاح «اخلاق» در متون اخلاقي و استعمالات عرفي به سه معنا به كار مي‌رود:

- ملكات و صفات روحي و باطني (اعم از خوب و يا بد)كه در انسان است.
- اعمال و رفتاري(خوب يا بد) كه از اين خلقيّات ناشي گردد.
- در برخي موارد «اخلاق به رفتار **پسنديده** يا حالت نفساني **خوب** اطلاق مي‌شود.

اخلاق چیست؟

از تحليل مفهوم اخلاق سه مضمون مهم از آن به دست مي آيد:

- رفتار ارتباطي (بين فردي بودن)
- ملكه نفساني (منش)
- رعايت حقوق طرف ارتباط

اخلاق چيست؟

- با عنايت به اين سه مضمون بيان شده مي توان اخلاق را چنين تعريف نمود:

- **سبک رفتاري ارتباطي مبتني بر رعايت حقوق طرف مقابل**

زيستن اخلاقي :

زندگي همراه با رعايت حقوق ديگراني که در دايره ارتباطات ما حضور دارند

حرفه چیست؟

حرفه مفهومي است كه امروزه معاني متفاوتي يافته است . براي فهم معناي حرفه، لازم است مفاهيم مشابه را بررسي كنيم:

- كار (work)
- شغل(job)
- حرفه(profession)

حرفه چیست؟

کار انواعي دارد که عبارتند از:

- کار کاذب
- کار زیانبار (قاچاق و...)
- کار مفید شامل: کار مفید پاره وقت (اشتغال) و کار مفید تمام وقت

حرفه چیست؟

کار مفید تمام وقت شامل:

- کار مفید تمام وقت بدون جبران خدمت
- کارمفید تمام وقت با جبران خدمت (حقوق و پاداش) که به معناي شغل است

حرفه چیست؟

حرفه در واقع وضعیت برتر در یک شغل است. یعني حرفه افزون بر ویژگي هاي یک شغل داراي مولفه هاي دیگري است که به حرفه برتري مي بخشد. مانند تخصص و دانش ، مهارت و توانایی و گرایش به ارتقا و توسعه و...

حرفه چيست؟

يكي از ويژگي هايي كه موجب برتري حرفه بر شغل مي شود. وجود تعهد و مرام اخلاقي در آن است. يعني بر خلاف شغل در حرفه، اخلاق حضور جدي دارد.

حرفه چيست؟

به همين دليل حرفه گرايي عموماً در جوامع پيشرفته عاملي براي توسعه انساني است. اين جوامع تلاش مي كنند مشاغل را به حرفه تبديل نمايند.اما در جوامع كمتر توسعه يافته حرفه گرايي در محيط هاي كار آنچنان رويه اي مقبول و جا افتاده اي نيست.

پزشک حرفه ..... پزشک غير حرفه اي

اخلاق حرفه ای چیست؟

اگر زيست اخلاقي را به «عنوان تعهد نسبت به رعايت حقوق افرادي كه در دايره ارتباطات ما حضور دارند» در نظر بگيريم دامنه اين تعهد نيز به محيط فعاليت هاي حرفه اي نيز كشيده مي شود و لذا اخلاق حرفه اي نوعي تسري تعهد نسبت به حقوق ديگران در محيط فعاليت هاي حرفه اي است.

رهیافت به اخلاق حرفه ای؟

دو رهیافت به اخلاق حرفه در دنیاي کنوني وجود دارد:

- اخلاق حرفه اي فردگرایانه
- اخلاق حرفه اي سازمان

اخلاق حرفه ای فرد گرایانه ؟

از گذشته ها تا كنون اخلاق حرفه اي را در دايره تعهدات و مسئوليت هاي اخلاقي فرد نسبت به حقوق ديگران در محيط شغلي و حرفه اي خود تعريف مي كنند و بر اساس اين رهيافت، به صورت بندي خصوصيات اخلاقي فرد صاحب حرفه و به طور كلي چگونگي اخلاقي بودن افراد در محيط حرفه توجه مي نمايند. از اين رو اخلاق پژشكان، اخلاق مديران ، اخلاق مهندسان و... سرلوحه كار اخلاق حرفه اي قرار مي گيرد. از منظر اين رهيافت است كه در جوامع شاهد هستيم منشورهاي اخلاقي حرفه اي گوناگون در در دنياي حرف توليد شده است.

رهيافت اخلاق حرفه اي سازمان؟

امروزه به دليل اهيمت نقش سازمان ها در زندگي بشر امروزي و اهتمام جوامع به توسعه اخلاق در همه مناسبات زندگي از جمله سازمان، اخلاق حرفه اي نيز بسط معنايي پيدا كرده و به تعهدات سازمان نسبت به حقوق ديگران نيز تسري يافته است. لذا امروزه مباحث از فرد صاحب حرفه اخلاقي(مثلاً پزشک/ پرستار اخلاقي) به سازمان اخلاقي(مثلاً بيمارستان/ درمانگاه اخلاقي) گرايش پيدا كرده است.

اخلاق حرفه ای در آموزش وپروش چیست؟

- با توجه به تعريف اخلاق حرفه اي مي توان اخلاق حرفه اي در آموزش و پرورش را چنين تعريف كرد:

تعهد به رعايت حقوق ديگران در محيط آموزش و پرورش از منظر فردي (معلم، مدير و...) سازماني (مدرسه و...)

معلمی یک حرفه؟

معلمي يا مربي گري يک حرفه است زيرا واجد ويژگي هاي يک حرفه است.

دانش عميقي براي آن يعني تربيت و مديريت ياددهي يادگيري ايجاد شده است.

 اين دانش سابقه تاريخي طولاني دارد

آثار علمي فراواني در باره آن نوشته شده است

موسسات زيادي در زمينه آماده سازي افراد براي اين حرفه کار مي کنند

آماده سازي افراد براي اين حرفه طولاني و سخت گيرانه است.

حساسيت جامعه نسبت به آن بسيار زياد است.

نيازمند توانايي هاي و مهارتهاي پيچيده است

معلم حرفه ای کیست؟

معلمي يک حرفه است يعني در سطح بالاتري از شغل قرار مي گيرد پس سوال پيش مي آيد که معلم حرفه اي کيست؟

معلم حرفه ای کیست؟

معلمان مانند سایر حرفه اي ها باید داراي شش ویژگي باشند:

دانش تخصصي تربیت

تجربه شغلي (که با سنوات شغلي متفاوت است)

توانایي و مهارت (شایستگي)

نگرش تربیتي (ژرف نگري، کل نگري ، نگاه انتقادي)

مرام و تعهد اخلاقي

مرام اخلاقی چیست؟

- مرام اخلاقي يعني اصول ناظر به فعاليت هاي يک حرفه . در اين بحث اصول اخلاقي ناظر به حرفه معلمي (تربيت) است

تعهد حرفه ای چیست؟

تعهد نسبت به یک حرفه ناظر است به رابطه یک فرد با آن حرفه . رابطه عميقي همراه با علاقمندي شديد و شايد عشق ورزيدن به آن.

تعهد حرفه ای چیست؟

تلاش و خستگي ناپذيري

يادگيرنده بودن

خود انگيختگي

نقد پذيري

خود انتقادي

کمک به شکوفايي حرفه و ديگران

نظم

تعهد حرفه ای چیست؟

معلم حرفه اي پس كسي است كه به حرفه اي خود شديداً علاقمند است.

مانند مرحوم محمد علي مجتهدي مدير مدرسه البرز تهران

اخلاق معلمی

معلمي = اخلاق به توان دو

اساسا معلمي كاري اخلاقي است و منجر به تربيت اخلاقي دانش آموزان نيز مي شود.

اخلاق معلمی

معلم با تمام وجود (تمام شؤون) در عرصه تربیت حضور پیدا مي كند و تاثير گذار مي شود:

- تعامل با خود
- نحوه بهره وري در فعاليت هاي حرفه اي
- كردار نرم و محترمانه (احترام ايجابي و احترام سلبي)
- نگاه (مهربانانه)
- گفتار(شقت آميز) همراه نبودن كلام با توهين و هزل و تمسخر
-

اخلاق معلمی

معلم با تمام وجود (تمام شؤون) در عرصه تربیت حضور پیدا مي كند و تاثير گذار مي شود:

- اقتدار صمیمانه (سلطه جویانه نبودن/ پرخاشگرانه نبودن)
- نحوه مواجهه با سوال
- سخاوت علمي
- مواجهه عادلانه (ارزشيابي ، توزيع نگاه و ارائه خدمات و...
- پوشش برازنده

اخلاق معلمی

ابعاد اخلاق :

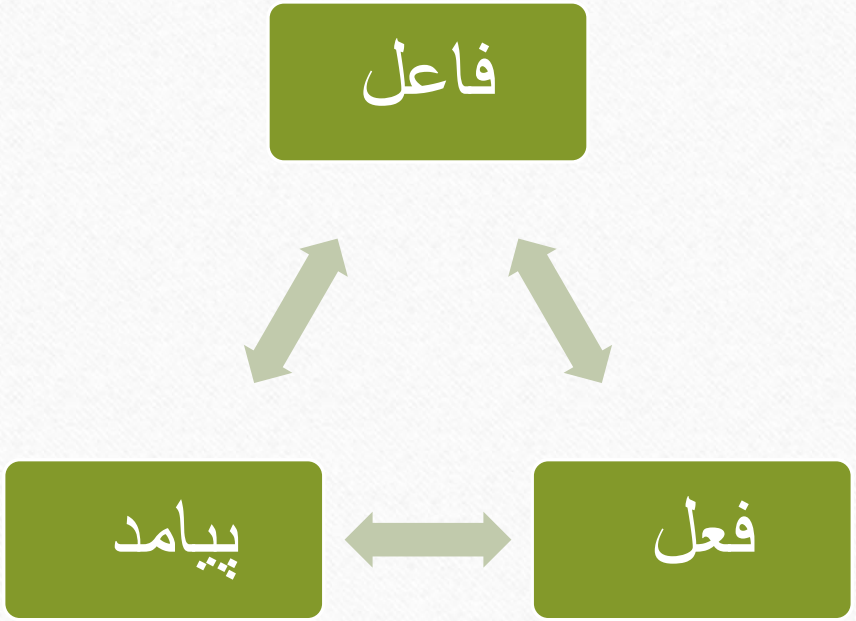

اخلاق معلمی

بر اساس ابعاد سه گانه اخلاق : سه جریان فکري کلان در فلسفه اخلاق شکل گرفته است :

- اخلاق فضیلت ناظر به فاعل
- اخلاق اصول ناظر به عمل
- اخلاق سود ناظر به پیامد

اخلاق معلمی

برخي سه شکل اخلاق را در دوشکل زير نهايي ميکنند:

اخلاق اصول : چنين عمل کن (اصول اخلاقي در حرفه)

اخلاق فضيلت : چنين باش(ويژگي هاي اخلاقي صاحب حرفه)

اصول اخلاقی معلمی و صفات اخلاقی معلم ؟

- اصول اخلاقي(بایستگی های کرداری) در معلمي چیست ؟
- صفات اخلاقي مطلوب(شایستگی های منشی) براي یک معلم چیست؟

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

- اصول اخلاقي در معلمي چيست ؟
- امانت داري
- مواجه با سوال
- اقتدار

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

- ابعاد امانت داري

امانت دار/ موضوع امانت / امانت دهنده

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

- ماهيت امانت داري

وديعه ..... نگهداشتن چيزي

سرپرستي .....مديرت اجاره همراه با تصرف

ماهيت امانت داري معلم

: تصرف بهينه براي تحقق اهداف تربيتي است.

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

ماهیت امانت داري معلم

موضوع امانت : کودکان

: تصرف بهینه در کودکان براي تحقق اهداف تربیتي است.

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

مواجه با سوال:

یکی از رویدادها و جلوه های موقعیت های یاددهی یادگیری در مدرسه پرسش دانش آموزان است که نیازمند واکنشهای اخلاقی معلم با آن است . اصول اخلاقی مواجه با پرسش دانش آموزان را می توان با دقت صورت بندی نمود.

اخلاق معلمی

شایستگی های منشی لازم برای مواجه معلم با پرسش در کلاس درس:

صبوری

سعه صدر داشتن

صادق بودن

فروتن و متواضع بودن

عادل بودن

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

برای مواجه اخلاقی با سوال باید چند اصل اخلاقی را نیز در نظر داشت:

۱ـ رعایت حق پرسش گری برای دانش اموز

۲ـ تشویق و ترغیب به پرسشگری

۳ـ گوش دادن همراه با توجه (آغوش باز برای پرسشها)

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

۴- تلاش برای فهم درست پرسشها

۵- شجاعت اعلام ندانستن پاسخ سوال

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

۶ـوفای به عهد برای یافتن پاسخ

۷ـ راهنمای برای دریافت پاسخ (ارجاع به منبع یا مرجع معتبر)

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

۸- عدم خلط بین انگیزه پرسش و خود پرسش

۹- مواجهه صبورانه با گستاخی در سوال

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

۱۰ ــ به مشارکت گذاشتن پرسش

۱۱ـ مواجه عادلانه با پرسش

اصول اخلاقی معلمی

۱۲- ایجاد فضای باز و بدور از تهدید برای پرسشگر

۱۳- نقد پذیری و مواجه گشوده با نقدهای دانش آموزان

۱۴- رعایت سطح فهم پرسشگر برای پاسخ

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

ارتباط با دیگران همچنانکه گفته شد از منظر اخلاقی مستلزم رعایت حقوق طرف مقابل ارتباط است. محیط کلاس و درس با ارتباط بین معلم و دانش اموزان شکل می گیرد.

لذا معلم نیازمند سبک ارتباطی اخلاقی است . باید دید چه سبک اخلاقی ارتباطی معلم در کلاس چیست:

اقتـــدار صمیـــمانه

اصول اخلاقی (بایستگی های کرداری) معلمی

اقتـــدار صمیـــمانه

اقتدار با قدرت نمایی متفاوت است (برادران دروغین)

اصول اخلاقی معلمی

اقتـــدار صمیـــمانه نوعی ارتباط است که در آن چند شایستگی منشی وجود دارد:

صادق بودن

صریح بودن

احترام

استقلال

اصول اخلاقی معلمی

اقتـــدار صمیـــمانه نوعی ارتباط است که در آن چند ارزش اخلاقی وجود دارد:

صادق بودن

یعنی هماهنگی عمل فرد با آنچه می گوید و باور دارد

اصول اخلاقی معلمی

اقتـــدار صمیـــمانه نوعی ارتباط است که در آن چند شایستگی منشی وجود دارد:

صریح بودن

ارتباط بدون ابهام و ایهام و عنصر گمراه کننده

اصول اخلاقی معلمی

اقتـــدار صمیـــمانه نوعی ارتباط است که در آن چند ارزش اخلاقی وجود دارد:

احترام

حس ارزشمندی را به طرف مقابل ارتباط می رساند.

اصول اخلاقی معلمی

اقتـــدار صمیـــمانه نوعی ارتباط است که در آن چند ارزش اخلاقی وجود دارد:

استقلال

در نظر گرفتن حق اختیار و انتخاب طرف مقابل

مدرسه اخلاقی؟

- مدرسه اخلاقي چيست؟

مدرسه یک سازمان (شخصیت حقوقی)اخلاقی است . که همه ابعاد و اجزا آن اخلاقی بوده و مانند یک شخصیت حقیقی(فرد) اخلاقی عمل نماید. دو نگاه می توان به مدرسه اخلاقی داشت

- بیان ویژگی های اخلاقی مدرسه (شایستگی های منشی)
- بیان اصول اخلاقی حاکم بر فعالیت مدرسه(بایستگی های کرداری)

شایستگی های منشی مدرسه؟

منظور از شایستگی های منشی همان فضایل اخلاقی است که قبلا بحث شد. مراد این است که چه نشانه های از کردار مدرسه اگر دیده شد آن را اخلاقی می نمایاند؟

شایستگی های منشی مدرسه؟

مسئولیت پذیر

پاسخگو

پیش بینی پذیر

آراسته

قانون پذیر

ممیز اخلاقی(حساس اخلاقی)

شایستگی های منشی مدرسه؟

مسئولیت پذیر

مدرسه ای اخلاقی است که نسبت به همه صاحبان حق که در دایره ارتباطاتاتش حضور دارند مسئول خود را نشان می دهد .مانند : دانش آموزان/ معلمان/ کارکنان/ والدین/ جامعه محلی/ میران سطوح بالاتر.

شایستگی های منشی مدرسه؟

پاسخگو

مدرسه اخلاقی نسبت اعمال و تصمیم های خود پاسخگوست و نقدها و اعتراض و بازخواستهای افراد را بر می تابد و به آنها با احترام به حقوق منتقد و معترض پاسخ می دهد و آنها دخالت و فضولی قلمداد نمی کند.

شایستگی های منشی مدرسه؟

آراستگی

از نشانه های اخلاقی بودن مدرسه در واقع احترام به خود و دانش آموزان و معلمان و سایرن است که وقتی وارد مدرسه می شوند شاهد یک فضای تمیز و مرتب و زیبا باشند .

شایستگی های منشی مدرسه؟

قانون پذیر

قانون گریزی و پیچاندن قانون یک صفت غیر اخلاقی برای مدرسه است. این صفت اخلاقی با نقد قانون و میمزی قانون از منظر اخلاق متفاوت است. تا قانونی پابرجاست باید به آن پای بند بود و به آن احترام گذاشت.

شایستگی های منشی مدرسه؟

پیش بینی پذیر

از صفات مهم اخلاقی مدرسه است . مدرسه پیش بینی ناپذیر مدرسه ای است . مدرسه ای که قواعد و قوانین مشخص دارد و طبق قوانین و قواعد رفتاری عمل می کند امور دلبخواهی نیست. پر از فشار و استرس و نگرانی برای همه افراد ذی ربط و ذی نفع در آن .

شایستگی های منشی مدرسه؟

ممیز اخلاقی(حساس اخلاقی)

اقدامات و برنامه ها و کردار حرفه ای کارکنان مدرسه اعم از آموزشی و اداری مدام مورد بررسی و نقد اخلاقی قرار گیرد. این رفتار مدرسه یعنی رصد اعمال و کردار از منظر اخلاقی باید به عنوان یک رفتار ثابت و پایدار در آمده باشد. ییک رفتار در مدرسه و سازمان به معنای این است که سازوکاری برای این ممیزی در نظر گرفته شود. یعنی ساختاری برای ممیزی اخلاقی امور مدرسه پیش بینی شود . مانند تشکیل کمیته اخلاق

بایستگی های کرداری مدرسه

افزون بر شایستگی های منشی، مدرسه باید به بایستگی های کرداری نیز وفادار باشد. منظور از بایستگی های رفتاری همان اصول اخلاقی است که کردار و برخورد مدرسه با امور و طرف ارتباطش بر اساس آن استوار باشد. اساس این اصول بر رعایت حقوق طرف ارتباط های مدرسه است.

بایستگی های کرداری مدرسه

اصل احترام اصیل

اصل حفظ حریم خصوصی

اصل مواجهه عادلانه

اصل رعایت استقلال فردی دانش آموزان

اصل رازداری

اصل مواجه صادقانه

اصل مشارکت جویی

بایستگی های کرداری مدرسه

اصل احترام اصیل و نامشروط

یعنی صرف نظر وضعیت فرد مقابل و به دلیل کرامت انسانی مورد احترام قرا گرفته باشد احتارم چه ایجابی و چه سلبی باید در تمامی کردار مدرسه نمایانگر باشد. حتی در برخورد با خطا کار باید احترام رعایت شود. مدرسه باید این اصل را نهادینه کند.

بایستگی های کرداری مدرسه

اصل حفظ حریم خصوصی

قلمروی از زندگی فرد است که انتظار می رود دیگران بدون اجازه وارد آن نشود و موضوعات ان برای دیگران مخفی بماند. اطلاعات شخصی و خانوادگی حریم خصوصی است که مدرسه باید بدون اجازه وارد ان شده یا آن را علنی نماید.

بایستگی های کرداری مدرسه

اصل مواجهه عادلانه

مدرسه باید در توزیع امکانات و فرصتهای تربیتی ، عادلانه رفتار نماید. عادلانه بودن یعنی توزیع برابر مگر این که نیازمند تبعیض مثبت باشیم .

بایستگی های کرداری مدرسه

اصل رعایت استقلال فردی دانش آموزان

مدرسه باید استقلال دانش آموزان را به رسمیت بشناسد و افرادی مستقل و صاحب رای و اندیشه پرورش دهد نه افرادی پیرو دنباله رو .

بایستگی های کرداری مدرسه

اصل رازداری

محرمانه نگه داشتن اطلاعات خصوص افراد به ویژه دانش آموزان .

بایستگی های کرداری مدرسه

اصل مواجه صادقانه

مواجهه دروغین و فریبکارانه، با مسایل در مدرسه آثار زیانباری به همراه دارد.

بایستگی های کرداری مدرسه

اصل مشارکت جویی

مدرسه اخلاقی مدرسه ای است که امکان وفرصت مشارکت درتصمیم گیریها و فعالیت ها را برای همه افراد ذیربط و ذینفع فراهم می آورد.